

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai
Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2025-03-07 Nr. SD-25-17

DĖL XIX VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PROJEKTO

Gerbiamieji,

Lietuvos laisvosios rinkos institutas susipažino su XIX Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projektu ir parengė jo vertinimą. Siekiant nuosekliai stiprinti Lietuvos ekonomikos, saugumo ir gerovės augimo pamatus, plane būtina vengti nuostatų, prieštaraujančių Vyriausybės užsibrėžtiems tikslams ir galinčių pakirsti šalies ekonomikos konkurencingumą, didinti kapitalo nutekėjimą ir slopinti šalies pažangą.

Tikimės, kad šis vertinimas padės geriau atliepti esminius laikmečio iššūkius – poreikį užtikrinti valstybės saugumą stiprinant gerovės augimo pagrindą – šalies ūkio konkurencingumą.

PRIDEDAMA. 5 lapai.

Pagarbiai

Prezidentė

Elena Leontjeva

Dokumentas paštu siunčiamas nebus

Dėl XIX Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekto

Lietuvos laisvosios rinkos institutas susipažino su XIX Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projektu¹ ir parengė jo vertinimą. Siekiant nuosekliai stiprinti Lietuvos ekonomikos, saugumo ir gerovės augimo pamatus, plane būtina vengti nuostatų, prieštaraujančių Vyriausybės užsibrėžtiems tikslams ir galinčių pakirsti šalies ekonomikos konkurencingumą, didinti kapitalo nutekėjimą ir slopinti šalies pažangą.

Dėl to, priemonių planą tobulinti svarbu trimis pagrindinėmis kryptimis²:

1. Mokesčių pakeitimai turėtų skatinti investicijas ir veiklos plėtrą Lietuvoje, o ne skatinti kapitalo nutekėjimą bei šėšėlinę ekonomiką.
2. Verslo aplinkos gerinimą numatyti kaip esminį prioritetą. Be to, veiklos sąlygos turėtų būti vienodai gerinamos ne tik vietos ir užsienio investuotojams, bet ir smulkioms bei stambioms įmonėms.
3. Ekonomikos ir valstybės biudžeto pajamų augimui būtina mažinti darbuotojų trūkumą subalansuojant socialinės apsaugos ir migracijos sistemą.

Tikimės, kad šis vertinimas padės geriau atliepti esminius laikmečio iššūkius – poreikį užtikrinti valstybės saugumą stiprinant gerovės augimo pagrindą – šalies ūkio konkurencingumą.

Mokesčių pakeitimai turėtų skatinti investicijas ir veiklos plėtrą Lietuvoje

„Siekiant investicijų plėtros ir augimo šalyje, paskatinti verslą investuoti į technologinį atsinaujinimą ir inovacijas – peržiūrėti ir pakeisti teisės aktus, reglamentuojančius reinvestuojamo pelno apmokestinimą.“

Ši priemonė atitinka laikmečio iššūkius ir poreikį didinti Lietuvos investicinį patrauklumą. Šiuo metu šalies konkurencingumui itin kenkia pelno mokesčio našta – įmonių finansiniai rezervai mažinami apmokestinant ne tik paskirstytą, bet ir investicijoms į įmonės veiklą bei plėtrą skirtą pelną.

¹ LR Vyriausybės nutarimo projektas Nr. 25-3209 „Dėl devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/aff9ad23f43e11ef9d99d2fe6e18f3b4?positionInSearchResults=3&searchModelUUID=a310142e-4385-4ca0-ac74-652ff23807c9>

² Plačiau su LLRI teiktais siūlymais Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planui galite susipažinti čia: [Siūlymai XIX Vyriausybės programos projektui ir priemonių planui](#)

Tikslą paskatinti investicijas pasiekti padėtų paskirstytojo pelno mokesčio modelis, įgyvendintas kaimyninėse šalyse – Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje. Taikant šį modelį, apmokestinamas tik iš įmonės „išimamas“ pelnas, einamųjų investicijų ir įmonėje kaupiamo finansinio turto neapmokestinant. Tai ženkliai supaprastina mokestinę apskaitą, panaikina sudėtingai reglamentuotų ir administracines sąnaudas kuriančių mokestinių režimų poreikį. Šis modelis geriausiai įgyvendintų Vyriausybės programos siekį užtikrinti, kad „verslo, tiek planuojančiųjų investuoti Lietuvoje apmokestinimo sistema būtų paprasta, aiški ir stabili“.

Kompromisinis sprendimas, kuris prisidėtų prie investicijų plėtros ir augimo, būtų reinvestuojamo pelno neapmokestinimas. Taikant šį modelį, iš apmokestinamojo pelno būtų leidžiama atimti į investicijas nukreiptą uždirbto pelno dalį, mokesčiais šių investicijų nemažinant. Greita investicijų neapmokestinimo, svarstyтина galimybė neapmokestinti ir ateities investicijoms kaupiamų rezervų. Iš apmokestinamojo pelno leidus atskaityti ir finansinius rezervus, šis mokesčių modelis savo esme priartėtų prie paskirstytojo pelno mokesčio modelio.

„Siekiant aukštas pajamas gaunančių gyventojų svaresnio prisidėjimo prie viešųjų paslaugų finansavimo, Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nustatyti didesnę pajamų mokesčio progresyvumą ir teisingesnę mokestinės naštos paskirstymą“

Progresinio gyventojų pajamų apmokestinimo plėtra suduotų itin skaudų smūgį Lietuvos ekonomikos konkurencingumui. Papildomas tarifas aukštesnėms pajamoms sumažintų šio mokesčio bazę, didindamas paskatas perkelti veiklą svetur, nedeklaruoti pajamų, arba paprasčiausiai mažiau uždirbti, siekiant išlikti žemiau progresinio apmokestinimo ribos. Šis sprendimas prieštarautų Vyriausybės programoje nurodytam tikslui skatinti šalies ekonominę plėtrą, kurti naujas kokybiškas kvalifikuotas darbo vietas ir didinti kuriamą pridėtinę vertę.

Teisinga mokestinės naštos paskirstymą užtikrintų proporcinė gyventojų pajamų apmokestinimo sistema, atitinkanti Mokesčių administravimo įstatyme nustatytą mokesčių mokėtojų lygybės prieš įstatymą principą. Mokesčiai turėtų būti proporcingi sukurtai vertei – uždirbtoms pajamoms, netaikant diskriminacinių tarifų skirtingiems pajamų dydžiams ar rūšims.

Verslo vykdymo sąlygos turėtų būti vienodai gerinamos ne tik vietos ir užsienio investuotojams, bet ir smulkioms bei stambioms įmonėms

„Sudaryti vienodas sąlygas vietos ir užsienio investuotojams: atlikti verslo paramos priemonių analizę, identifikuoti paramos priemones, kurių dokumentacija turi ir gali būti pakeista ir ją pakeisti.“

„Nustatyti spartesnes ir palankesnes prisijungimo prie elektros tinklų sąlygas vartotojams, kurie įgyvendina stambius projektus“

Tikslas suvienodinti sąlygas vietos ir užsienio investuotojams yra teisingas žingsnis, padėsiantis užtikrinti vienodą ekonominių subjektų traktavimą ir jų lygybę prieš įstatymą. Siekis gerinti veiklos vykdymo sąlygas stambioms įmonėms yra sveikintinas, tačiau nuosekliau būtų siekti geresnių – bet vienodų – sąlygų visoms įmonėms, nepaisant jų dydžio.

Tam, kad investicinę aplinką būtų galima gerinti visoms įmonėms, dėmesį reikėtų sutelkti ne išskirtinių sąlygų kūrimui daliai įmonių, o plataus masto reguliacinės naštos mažinimui visoms įmonėms, nepaisant jų pramonės šakos ar projekto stambumo. Universalios, visoms įmonėms sąlygas gerinančios priemonės pavyzdys – „iš esmės pagerinti statybos, teritorijų planavimo ir kitus aplinkos formavimo procesus: atsisakyti perteklinio statybos teisinio reguliavimo, padaryti jį aiškų ir vientisą, taikant statinio informacinio modeliavimo metodus, skaitmenizuojant ir etapiškai pakeičiant statybos reglamentavimą“.

„Nustatyti, kad rengiamuose lūkesčių laiškuose ar susitarimuose dėl užduočių priežiūros institucijų vadovams būtų nustatomi lūkesčiai ar užduotys dėl administracinės naštos mažinimo ir priežiūros veiklos efektyvumo rodiklių siekimo, o valstybės institucijų ir įstaigų vadovams, kurie yra viešųjų pirkimų vykdytojai, – dėl viešųjų pirkimų rodiklių pasiekimo“

Ši priemonė yra teisingas žingsnis siekiant geresnės verslo aplinkos visiems ūkio subjektams. Visgi, norint įgyvendinti Vyriausybės programos tikslus „vykdyti aktyvią investicijų ir darbo vietų kūrimo politiką“ bei „mažinti administracinę ir teisinio reguliavimo naštą investuotojams“, reikalingos platesnės sisteminės priemonės bei konkretūs rodikliai.

Perteklinių reikalavimų verslui šalinimo komisijai (toliau – Komisijai) keliamus tikslus derėtų įrašyti į Vyriausybės nuostatų įgyvendinimo planą, o komisijos veiklą derėtų papildyti šiomis priemonėmis:

- Sistemiškai koreguoti institucijų veiklos dokumentus, įpareigojant jas mažinti į jų kompetenciją patenkančių sričių reguliavimo naštą. Šis žingsnis neturėtų būti paliktas atskirų ministerijų diskrecijai, o atliekamas dalyvaujant visoms į Komisiją įtrauktoms interesų grupėms.
- Išskirti laike apibrėžtą, konkretų ir išmatuojamą komisijos veiklos vertinimo rodiklį. Pavyzdžiui, Europos Komisijos pristatytame „Europos konkurencingumo kompase“ nustatytas įsipareigojimas sumažinti administracinę naštą smulkioms ir vidutinėms įmonėms 35 proc.
- Siekiant sudaryti sąlygas įstaigoms įgyvendinti joms išskeltus administracinės naštos mažinimo tikslus, parengti ir suderinti teisės aktų pakeitimus, mažinančius reguliacinę naštą.

- Remiantis institucijų, kurioms pavyko ženkliai sumažinti reguliacinę naštą, gerąja praktika, parengti administracinės naštos mažinimo gaires, jas integruoti į priemonių plane numatytą „pavyzdinį verslo klientų aptarnavimo modelį viešojo sektoriaus institucijoms, įstaigoms ir valstybės ar savivaldybių valdomoms įmonėms“.

Ekonomikos ir valstybės biudžeto pajamų augimui būtina mažinti darbuotojų trūkumą

„Didinti nedarbo draudimo išmokų trukmę priešpensinio amžiaus asmenims, šių išmokų sąsają su socialinio draudimo įmokomis ir jų taiklumą.“

Esant ekonominiam neapibrėžtumui, socialinė politika turėtų skatinti žmones išlikti darbo rinkoje ir mokėti mokesčius. Dėl to, derėtų pertvarkyti nedarbo draudimo išmokų sistemą siekiant mažinti socialinę atskirtį įtraukiant pažeidžiamas gyventojų grupes į darbo rinką ir užtikrinant, kad išmokas gautų tik realiai darbo ieškantys asmenys.

Siekis ilginti nedarbo išmokų trukmę priešpensinio amžiaus asmenims yra grįstas jų labiau pažeidžiama padėtimi darbo rinkoje, tačiau kelia riziką tapti priemone, leidžiančia išeiti į išankstinę pensiją išvengiant socialinio pensijų draudimo sistemoje nustatytų sankcijų. Dėl prastėjančios demografinės padėties valstybei yra strategiškai svarbu vyresnius žmones darbo rinkoje išlaikyti kuo ilgiau.

Tikslą didinti gyventojų užimtumą pasiekti padėtų nedarbo išmokos mažinimas atsisakius tinkamo darbo pasiūlymo, išmokos mažinimas ir trumpinimas bedarbiams iš darbovietės išėjusiems savo noru arba atleistiems dėl savo pačių kaltės, darbo stažo reikalavimo ilginimas pakartotinai nedarbo išmokas norintiems gauti asmenims.

„Parengti ir priimti Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo būtų skatinama paramos gavėjų motyvacija įsidarbinti ir išlikti aktyvioje darbo rinkoje [...]“

Siekis didinti gyventojų užimtumą yra sveikintinas ir atitinkantis šalies ekonomikos poreikius. Gyventojų užimtumą veikia ne tik nedarbo draudimo, bet ir socialinių išmokų sistema. Duomenys rodo, jog Lietuvoje „Nedarbo spąstų“ rodiklis yra aukščiausias ES³ – kai kurie žmonės iš išmokų gali pragyventi geriau, nei dirbantys žmonės. Dėl to, norint iš tiesų paskatinti paramos gavėjų motyvaciją įsidarbinti, socialinės paramos sistemą koreguoti reiktų taip, kad bendra darbingo asmens gaunamos socialinės paramos suma būtų reikšmingai mažesnė, nei potencialus darbo užmokestis.

³ Eurostat, „Tax rate on low wage earners - Unemployment trap“, žiūrėta 2024 m. gruodžio 12 d., https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_nt_unemtrp/default/table?lang=en

„Siekiant užtikrinti efektyvų valstybės interesus atitinkantį migracijos srautų valdymą, atnaujinti Lietuvos migracijos politikos kryptis, kuriomis vadovaujantis būtų priimami sprendimai dėl emigracijos mažinimo, grįžtamosios migracijos skatinimo, darbo imigracijos srautų reguliavimo, efektyvių prieglobsčio procedūrų ir priėmimo sąlygų užtikrinimo, užsieniečių integracijos sistemos plėtros bei neteisėtos migracijos kontrolės ir prevencijos stiprinimo“

Ekonomikos plėtrą ir investicijas šalyje slopina opus darbuotojų trūkimas. Šį kuria apsunkinta darbo migracijos sistema – darbdaviai turi ribotas galimybes atsivežti jiems trūkstamų darbuotojų dėl įdarbinimo kvotos bei prievolės pateikti detalią užsieniečio kvalifikacijos ir patirties dokumentaciją. Šios perteklinės ir brangiai kainuojančios procedūros riboja galimybes sutelkti valstybės išteklius į būtinas saugumo patikras.

Migracijos sistemoje naudojami įrankiai turi tarnauti užsibrėžtiems tikslams ir atliepti geopolitinę situaciją bei Lietuvos ūkio ir gyventojų poreikius. Dėl to, derėtų grąžinti anksčiau galiojusią tvarką, leidusią darbdaviams pateikti informaciją apie užsieniečio kvalifikaciją arba darbo patirtį, o ne abu. Siekiant įgyvendinti Vyriausybės programoje nustatytą tikslą „ypač daug dėmesio skirti tolygiai regionų plėtrai“, derėtų koreguoti įdarbinimo kvotos taikymą leidžiant neįtraukti į jos apimtį tų užsieniečių, kurių gyvenamoji vieta ir darbovietės vieta yra tose savivaldybėse, kuriose gyventojų prieaugio tendencijos neigiamos.

From: Lietuvos laisvosios rinkos institutas <llri@llri.lt>

Sent: Friday, March 7, 2025 3:46 PM

To: Daiva Žaromskytė-Rastienė <Daiva.Zaromskyte@lrv.lt>; LRV kanceliarija <lrv.kanceliarija@lrv.lt>; LRVK raštinė <rastine@lrv.lt>; finmin@finmin.lt; post@socmin.lt; bendrasisd@vrm.lt; kanc@eimin.lt

Subject: Dėl XIX Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekto

Gerbiamieji,

Lietuvos laisvosios rinkos institutas susipažino su XIX Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projektu ir parengė jo vertinimą. Siekiant nuosekliai stiprinti Lietuvos ekonomikos, saugumo ir gerovės augimo pamatus, plane būtina vengti nuostatų, prieštaraujančių Vyriausybės užsibrėžtiems tikslams ir galinčių pakirsti šalies ekonomikos konkurencingumą, didinti kapitalo nutekėjimą ir slopinti šalies pažangą.

Tikimės, kad šis vertinimas padės geriau atliepti esminius laikmečio iššūkius – poreikį užtikrinti valstybės saugumą stiprinant gerovės augimo pagrindą – šalies ūkio konkurencingumą.

Pagarbiai

Elena Leontjeva

Lietuvos laisvosios rinkos instituto prezidentė

Vilniaus g. 31, 01402 Vilnius

Tel.: +370 5 250 0280, +370 687 48475; el.p. llri@llri.lt

llri.lt | [Facebook](#)

LLRI tinklai:

[Pasaulyje - ATLAS](#)

[Vakarų Europa - Epicenter](#)

[Centrinė ir Rytų Europa – 4Liberty](#)

Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) yra privati, pelno nesiekianti, nepolitinė organizacija, įsteigta 1990 metais. Instituto misija – skleisti ir įtvirtinti individo laisvės ir atsakomybės, laisvosios rinkos bei ribotos valdžios idėjas. LLRI atlieka tyrimus reikšmingais ekonomikos ir jos politikos klausimais, rengia įstatymų ir jų projektų ekspertizes, užsiima švietėjiška veikla.